

Міжнародний гуманітарний університет
Інститут права, економіки та міжнародних відносин
Кафедра економіки і міжнародних економічних відносин

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

другій (магістерській) рівень

(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

магістр

(назва ступеня вищої освіти)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

076 «Підприємство,
торгівля та біржова
діяльність»

(код та найменування
спеціальності)

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

«Підприємство,
торгівля та біржова
діяльність»

(найменування освітньої
програми)

Викладач	Головченко Олена Миколаївна, зав. кафедри економіки і міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук, професор
Контактний телефон	380503919734
E-mail	super.gabiliza@ukr.net
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).

І. Анотація до навчальної дисципліни

Реалії сьогодення, що характеризуються нестабільним розвитком майже усіх секторів національної економіки, відсутністю державної підтримки та захисту вітчизняних підприємств, а також невідрегульованістю багатьох механізмів управління і негативними змінами стану підприємства під впливом мінливого зовнішнього середовища, обумовлюють необхідність поглибленого розвитку питань забезпечення адаптації та стійкості підприємств, підтримки достатнього рівня безпеки та стабільності функціонування в невизначених ринкових умовах. Проблема підтримки належного рівня безпеки на підприємстві завжди була однією з найбільш пріоритетних. Це обумовлює необхідність розвитку дієвого методичного інструментарію формування системи економічної безпеки підприємства.

Відмінною рисою комерційної діяльності є те, що у відкритому конкурентному середовищі суб'єкти господарської діяльності діють на свій страх і ризик, під свою

персональну і, насамперед, майнову відповідальність. Кожен підприємств, який організує свою справу, усвідомлює, що він буде не тількиотримувати прибуток і користуватися великими благами, а й постійно ризикує. Далеко не кожне підприємство, навіть в країнах з розвинутою ринковою економікою, може витримати настільки жорсткі випробування і забезпечити свою економічну безпеку.

Саме навчальний курс «Економічна безпека» дає можливість виявлення, запобігання небезпек і загроз, використання корпоративних ресурсів в непередбаченій ситуації для попередження несправного збитку, прийняття ризикових рішень, боротьба з конкурентами (вітчизняними та зарубіжними) - ось далеко не повний перелік завдань, які повинні вирішуватися керівництвом компанії при забезпеченні її сталого розвитку та забезпечення економічної безпеки.

Навчальна дисципліна «Економічна безпека» покликана сформувати у студентів цілісні знання про організацію та підтримання на належному рівні системи економічної безпеки підприємства.

2. Стислий опис навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни визначається програмою курсу в межах змісту програми навчальної дисципліни. Основна увага приділяється вивченню засад забезпечення економічної безпеки на вітчизняних підприємствах.

Мета навчальної дисципліни – поглибити й систематизувати знання студентів щодо збору, аналізу і обробки інформації, що впливають, або можуть вплинути на зміну ринку, досягнення конкурентних переваг, вироблення рекомендацій для прийняття управлінських рішень

Завданнями вивчення дисципліни є:

- набуття студентами ґрунтовних знань з дисципліни «Економічна безпека»;
- формування у студентів професійних знань, умінь і навичок забезпечення економічної безпеки на підприємстві;
- оволодіння навичками аналізу стану економічної безпеки;
- формування умінь комплексно й адекватно застосовувати професійно-технічні, й інші знання й уміння при вирішенні завдань забезпечення економічної безпеки на підприємстві;
- формування у студентів готовності до економічної діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні теорії управління;
- види соціального управління;
- об'єкт і предмет теорії управління безпекою соціальних систем;
- концептуальні основи управління безпекою соціальних систем;
- методи теорії управління безпекою соціальних систем;
- алгоритм моделювання системи безпеки будь-якого рівня;
- механізми діагностування та управління загрозами та небезпеками;
- ознаки загроз та небезпек;
- системостворюючі компоненти системи безпеки
- сучасні підходи до організаційного проєктування систем безпеки;

Вміти:

- використовувати теоретичні знання з дисципліни у практичній діяльності;

- застосовувати методологію даної дисципліни при моделюванні систем безпеки;
- описувати моделі загроз та небезпеки;
- формувати адекватні загрозам та небезпекам системи безпеки.

Набути соціальних навичок (soft-skills):

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- Здатність діяти відповідально та свідомо.

Пререквізити (Prerequisite) –

Дисципліна «Економічна безпека» пов'язана з навчальними дисциплінами: «Економіка підприємства», «Організація виробництва», «Економічний аналіз сучасних ринків»

Постреквізити. Знання та вміння студентів після освоєння змісту дисципліни «Актуальні проблеми ділової конкурентної розвідки» будуть використовуватися у різних сферах діяльності фахівця.

Формат навчальної дисципліни - очний (offline): проведення лекцій, лабораторних робіт та консультацій для кращого розумінням. Під час сесії заочної форми навчання формат очний (offline / Face to face), у міжсесійний період – дистанційний (online).

Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як комп'ютерна графіка, аудіо та відео, інтерактивні елементи, онлайнконсультування і т.п.

Методи навчання: В процесі викладання дисципліни застосовуються різноманітні методи навчання, а саме-методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю у навчанні, бінарні(подвійні) методи навчання.

3. Зміст навчальної дисципліни

	Години	Кредити	Семестр	
			I	II
Всього годин за навчальним планом, з них:	120	4	120	-
Аудиторні заняття, у т.ч.:	28		28	-
лекції	14		14	-
лабораторні роботи	-		-	-
практичні заняття	14		14	-
Самостійна робота, у т.ч.:	92		92	-
підготовка до аудиторних занять	56		56	-
підготовка до контрольних заходів	16		16	-
виконання реферату або проєкту	-		-	-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	6		6	-
підготовка до екзамену/заліку	14		14	-
Форма підсумкового контролю			залік	

4. Структура (тематичний план) дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Кількість годин										
		денна форма					Заочна форма					
		у тому числі					усього		у тому числі			
		л	п	лаб	інд	с.р.	го	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Предмет і метод дисципліни «Економічна безпека»												
Тема 1. Зміст навчальної дисципліни «Економічна безпека»	12	2	2	-	-	8	12	2	-			10
Тема 2. Основи теорії організації та управління в системі управління економічною безпекою	12	2	2			8	12	-	2			10
Разом за ЗМ 1	24	4	4			16	24	2	2			20
Змістовий модуль 2. Сутність управління економічною безпекою												
Тема 3. Сутність та види управління економічною безпекою	12	-	2	-	-	10	12	-	2			10
Тема 4. Поняття та зміст безпекознавства	12	2	-			10	12	2	-			10
Разом за ЗМ 2	24	2	2			20	24	2	2			20
Змістовий модуль 3. Методи, поняття та зміст теорії безпеки соціальних систем												
Тема 5. Методи управління економічною безпекою на підприємстві.	12	2	-	-	-	10	12	2	-			10
Тема 6. Поняття та зміст безпеки соціальних систем	12	-	2			10	12	-	2			10
Разом за ЗМ 3	24	2	2			20	24	2	2			20
Змістовий модуль 4. Поняття зміст та діагностування загроз економічній безпеці на підприємстві												
Тема 7. Поняття та зміст загроз безпеці підприємницької діяльності	12	2	2	-	-	8	12	2	-			10
Тема 8. Діагностування загроз безпеці підприємництва	12	2	2			8	12	-	2			10
Разом за ЗМ 4	24	4	4			16	24	2	2			20
Змістовий модуль 5. Концептуальні основи управління, поняття та зміст економічної безпеки підприємства												
Тема 9. Концептуальні основи управління безпекою соціальних систем	12	2	-	-	-	10	12	2	-			10
Тема 10. Поняття та зміст системи економічної безпеки підприємства	12	-	2			10	12	-	2			10
Разом за ЗМ 5	24	2	2			20	24	2	2			20
Усього годин	120	14	14	-	-	132	120	10	10			100

5. Лекційний курс

№ зан.	Тема занять	Кількість годин	
		денна	звочна
Змістовий модуль 1. Предмет і метод дисципліни «Економічна безпека»			
1	Тема 1. Зміст навчальної дисципліни «Економічна безпека» 1. Предмет, завдання та система курсу „Економічна безпека”. 2. Цілі, завдання та функції „Економічна безпека”. 3. Понятійно-категорійна система дисципліни „Економічна безпека”. 4. Міждисциплінарний характер дисципліни „Економічна безпека”.	2	2
2	Тема 2. Основи теорії організації та управління в системі управління економічною безпекою 1. Класична школа управління. 2. Концепція людських відносин. 3. Ситуаційні теорії організації.	2	-
Змістовий модуль 2. Сутність управління економічною безпекою			
3	Тема 3. Сутність та види управління економічною безпекою 1. Управління як суспільне явище. 2. Особливості суб'єкта та об'єкта соціального управління. 3. Сутність та зміст управлінських відносин. 4. Види соціального управління.	2	2
4	Тема 4. Поняття та зміст безпекознавства 1. Поняття парадигми. 2. Періодизація парадигм. 3. Безпекознавча парадигма. 4. Об'єкт і предмет безпекознавства. 5. Структура безпекознавства.	2	-
Змістовий модуль 3. Методи, поняття та зміст теорії безпеки соціальних систем			
5	Тема 5. Методи управління економічною безпекою на підприємстві. 6. Поняття та зміст методів управління економічною безпекою на підприємстві. 7. Універсальні методи управління економічною безпекою на підприємстві. 8. Загальнонаукові методи управління економічною безпекою на підприємстві. 9. Спеціально наукові методи управління економічною безпекою на підприємстві.	2	-
6	Тема 6. Поняття та зміст безпеки соціальних систем 1. Основні концепції національної безпеки. 2. Зміст безпеки соціальних систем 3. Проблемне поле безпеки соціальних систем.	2	2
Змістовий модуль 4. Поняття зміст та діагностування загроз економічній безпеці на підприємстві			

7	Тема 7. Поняття та зміст загроз безпеці підприємницької діяльності 4. Поняття загроз безпеці підприємницької діяльності. 5. Стадії формування загроз на підприємстві. 6. Модель загроз безпеці підприємства. 7. Функціональне проектування системи економічної безпеки.	2	-
8	Тема 8. Діагностування загроз безпеці підприємництва Основні концепції визначення показників і критеріїв безпеки. Ресурси загроз та небезпек. Підходи до моделювання загроз та небезпек підприємства.	2	2
Змістовий модуль 5. Концептуальні основи управління, поняття та зміст економічної безпеки підприємства			
9	Тема 9. Концептуальні основи управління безпекою соціальних механізмів реалізації політики у сфері безпеки. 1. Оцінка ефективності взаємодії структурних елементів системи безпеки. 2. Основні механізми реалізації політики в сфері забезпечення безпеки. 3. Основні принципи управління безпекою. 4. Наука в управлінні безпекою. 5. Програмно-цільовий метод вирішення проблем безпеки. 6. Державна інноваційна політика.	2	-
10	Тема 10. Поняття та зміст системи економічної безпеки підприємства 1. Поняття та зміст системи економічної безпеки підприємства. 2. Класифікація систем безпеки. 3. Поняття та зміст системи забезпечення економічної безпеки підприємства. 4. Зміст завдання, функції системи забезпечення економічної безпеки підприємства.	2	2
Всього		14	10

5. Темі практичних занять

Тема занять	Кількість годин	
	денна	вечірня
Тема 1. Зміст навчальної дисципліни «Економічна безпека»	2	-
Тема 2. Основи теорії організації та управління в системі управління економічною безпекою	2	2
Тема 3. Сутність та види управління економічною безпекою	2	2
Тема 4. Поняття та зміст безпекознавства	-	-
Тема 5. Методи управління економічною безпекою на підприємстві.	-	-
Тема 6. Поняття та зміст безпеки соціальних систем	2	2
Тема 7. Поняття та зміст загроз безпеці підприємницької діяльності	2	-
Тема 8. Діагностування загроз безпеці підприємництва	2	2
Тема 9. Концептуальні основи управління безпекою соціальних систем. Механізми реалізації політики у сфері безпеки	-	-
Тема 10. Поняття та зміст системи економічної безпеки підприємства	2	2
Всього	14	10

7. Самостійна робота

№ зан.	Вид роботи /назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підготовка до аудиторних занять	56	60
2	Підготовка до контрольних заходів	14	16
3	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	6	10
	Тема 2. Основи теорії організації та управління в системі управління економічною безпекою	-	2
	Тема 3. Сутність та види управління економічною безпекою	2	2
	Тема 6. Поняття та зміст безпеки соціальних систем	2	2
	Тема 8. Діагностування загроз безпеці підприємництва	-	2
	Тема 10. Поняття та зміст системи економічної безпеки підприємства	2	2
7	Підготовка до заліку	10	14
	Всього	92	100

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Участь в роботі впродовж семестру – 50% від загальної оцінки. Залік: 50% від загальної оцінки. Залік усний згідно з переліком питань.
Вимоги до письмової роботи	Усі письмові роботи повинні бути написані самостійно, плагіат заборонений. Обсяг письмових робіт – до 500 слів. Оцінюється якість та оригінальність наведених аргументів. Письмові роботи повинні подаватися вчасно. У випадку невчасного подання письмової роботи оцінка зникається – віднімається 5 балів за день прострочення.
Семінарські заняття	Попередня підготовка до розглядупитань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх письмових завдань у зошиті (конспект).
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на лекційних заняттях. У разі пропуску 1/3 лекційних занять студент не допускається до підсумкового контролю. Активність впродовж семестру, відвідування або відпрацювання усіх семінарських занять. Відпрацювання семінарських занять здійснюється протягом двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті. На семінарських заняттях обов'язково мати зошит з виконаними завданнями.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль. Форма контролю: екзамен.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Економічна безпека» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 50 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 50 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл

балів між видами занять (лекції, практичні заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і студентів на першому занятті. Рівень знань оцінюється:

«відмінно» – студент дає вичерпні, обгрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, рішення задач та виконання вправ є правильними, демонструє знання матеріалу підручників, посібників, інструкцій, проводить узагальнення і висновки, акуратно оформлює завдання, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність і творчість у виконанні групових завдань;

«добре» – коли студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має конспект лекцій чи реферати з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні групових завдань;

«задовільно» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань, або на всі запитання дас недостатньо обгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, які виправляє за допомогою викладача. При цьому враховується наявність конспекту за темою завдань та самостійність, участь у виконанні групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» – коли студент дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необгрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, індиферентно або негативно проявляє себе у виконанні групових завдань.

Підсумкова (загальна оцінка) курсу навчальної дисципліни. Є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних індивідуальних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складатиметься з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 50 балів, і рейтингу з атестації (залік) – 50 балів.

9. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт

10. Політика дисципліни

При організації освітнього процесу в Інституті права, економіки та міжнародних відносин МГУ студенти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про самостійну роботу студентів; Положення про організацію освітнього процесу; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів; Положення про практику студентів; Положення про рейтингову систему оцінювання знань; Положення про академічну доброчесність; Положення про ексамени та заліки; Положення про підготовку і захист магістерської роботи; Положення про укладання та контроль за виконанням договору про надання освітніх послуг; Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Письмові роботи

Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (реферат,есе, вирішення кейсів, підготовка презентацій). У випадку якщо студент не отримав протягом семестру необхідну кількість балів для допуску до заліку, студент може написати додаткову письмову роботу (реферат) за темою яка буде погоджена з викладачем.

Академічна доброчесність

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається і пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. Пропущені лекції або практичні заняття зараховуються шляхом опрацювання студентом лекцій або практичних занять (конспектування, розв'язування задач, підготовка реферату, тощо) із наступним їх захистом.

Література

Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

II. Рекомендована література

Основна

1. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: Навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]; – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
2. Захарченко В.И., Меркулов Н.Н., Ширяева Л.В., Захарченко Н.В. Экономическая безопасность и конкурентная разведка: учебное пособие (конспект лекций) / Под. Ред. В.И.Захарченко.- Одесса : Атлант, 2017.-519 с.
3. Живко З.Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізм забезпечення та управління: монографія / З.Б. Живко. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 260 с.
4. Зеркалов Д.В. Безпека комерційної діяльності. У двох книгах. Книга перша: Захист. Довідник. – К.: Основа, 2015. – 472 с.
5. Зеркалов Д.В. Безпека комерційної діяльності. У двох книгах. Книга друга: Правова основа. Довідник. – К.: Основа, 2006. – 800 с.
– Керницька М.І. Економічна безпека підприємств, організацій, установ: навч. посібн. / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко, М.І. Керницька, М.О. Живко К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.
6. Лесечко М.Д. Економічна безпека підприємств: внутрішні і зовнішні чинники : навч. посібник / М.Д. Лесечко, Я.Й.Малик, С.Д.Гелів.-Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2012.-252 с.

7. Мунтян В.І. Економічна безпека України / В.І.Мунтян. – К.: Вид-во КВШ, 1999. – 462 с.
8. Копитко М.І. Економічна безпека підприємств: підручник / В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко, М.І. Копитко, О.В. Гук, Г.І. Шимечко, М.О. Живко. – К.: Алерта, 2011. – 704 с.
9. Экономическая безопасность бизнеса в трансформационной экономике : Учеб. пособие / В.И.Захарченко, Н.Н.Меркулов, Л.в.Шираева, Н.В.Захарченко.- Оде ссаб Бахва, 2015.-188 с.

Додаткова

1. Войнаренко М.П. Економічна безпека підприємства в конкурентному середовищі: Монографія/М.П.Войнаренко та ін.- Хмельницький: ХНУ, 2008.-382 с.
2. Головченко О.М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки: монографія /О.М.Головченко.Одеса: БВВ, 2008.-399 с.
3. Захарченко В. Экономическая безопасность : новая парадигма формирования и обеспечения : кол.монография / В. Захарченко, О.Борисов, Е. Молина.- Одесса : Негоциант, 2012.-140 с.
4. Нижник В.М. Економічна безпека України в системі свроатлантичних інтеграційних процесів: Навч.посібник / В.М.Нижник, М.В.Ніколайчук.- Хмельницький: ХНУ, 2007.- 299 с.
5. Низенко Е.І., Каленяк В.П. Забезпечення інформаційної безпеки підприємства: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2006. – 134 с. – Бібліогр.: С. 124 -130.
6. Нікіфоров Г.К., Нікіфоров С.С. Підприємництво та правовий захист комерційної таємниці: Навч.-метод. посіб. для вищих навч. закл. – К.: Олан, 2011. – 208 с.
7. Пастернак-Тарнаушенко Г. Економічна безпека держави. Статика процесу забезпечення : Підручник / Г.Пастернак-Тарнаушенко. – К.: Кондор, 2005.- 614с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Джерела Інтернет:

- www.library.franko.lviv.ua
- www.library.lviv.ua
- <http://ucu.edu.ua/research/library/>
- <http://www.gumer.info/>
- <http://yanko.lib.ru/>
- <http://lib.ru/>
-

Гарант освітньої програми
зав. кафедри економіки і міжнародних економічних відносин
д.е.н., професор



Головченко О.М